

III. NEKROLOGI

PROFESOR DR WIKTOR JAŚKIEWICZ (1912-2003)

Dnia 24 października 2003 r. zmarł w wieku 91 lat Profesor dr Wiktor Jaśkiewicz, wybitny prawnik specjalista z zakresu prawa pracy, były kierownik Katedry Prawa Pracy, były prorektor Uniwersytetu Poznańskiego oraz dziekan Wydziału Ogólnoeconomicznego Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.

Wiktor Jaśkiewicz urodził się 1 kwietnia 1912 r. w Suwałkach, gdzie mieszkał do czasu zdania matury w 1931 r. W latach 1931-1935 studiował na Wydziale Prawa Uniwersytetu Poznańskiego, dyplom magistra prawa uzyskał na podstawie *pracy Zasady prawa układowego* napisanej pod kierunkiem prof. dr Bronisława Stelmachowskiego. Służbę wojskową odbył w latach 1935-1936 w Szkole Podchorążych Rezerwy Artylerii w Włodzimierzu Wołyńskim, skąd wrócił do Poznania i tu w 1937 r. otrzymał propozycję podjęcia się obowiązków asystenta wolontariusza przy Katedrze Prawa i Procesu Karnego kierowanej przez prof. J. J. Bossowskiego. Uczestniczył aktywnie w życiu naukowym i dydaktycznym tej Katedry, napisał rozprawę doktorską pod kierunkiem prof. J. J. Bossowskiego, której maszynopis niestety zaginął w czasie wojny.

Jeszcze w czasie studiów uniwersyteckich prof. W. Jaśkiewicz przejawiał zainteresowanie teorią i filozofia prawa, które to dziedziny nauki miał możliwość rozwijania w ramach seminarium prowadzonym przez prof. Cz. Znamierowskiego. Dostał się zaszczytu spotykania się z profesorem wraz z innymi najlepszymi jego uczniami w tzw. „privatissimum”, w którym młodzi prawnicy, ekonomiści, filozofowie i socjologowie, niektórzy już z tytułami doktorskimi, dyskutowali problemy pasjonujące wówczas ich mistrza. Brak jednak możliwości uzyskania stałego zatrudnienia na Uniwersytecie i poświęcenia się wyłącznie pracy naukowej, zmusił Wiktora Jaśkiewicza do podjęcia pracy w Urzędzie Wojewódzkim, którą *nota bene* uzyskał dzięki rekomendacji prof. Czesława Znamierowskiego u ówczesnego Wojewody Poznańskiego p. Maruszewskiego, znanego osobiście Profesorowi.

Prof. W. Jaśkiewicz uczestniczył czynnie w działaniach wojennych jako oficer rezerwy, a po rozbiciu jego jednostki pod Kutnem, wrócił z niewoli niemieckiej do Poznania, gdzie mieszkała jego żona z córką, podjął pracę jako robotnik. Później, zaproszony przez prof. Znamierowskiego do Kozłówek w Generalnej Guberni, pracował jako urzędnik, a następnie jako wychowawca Adama Zamojskiego, gdzie miał możliwość codziennych kontaktów z prof. Czesławem Znamierowskim.

Bezpośrednio po wojnie, w 1945 r., W. Jaśkiewicz podjął pracę w Urzędzie Wojewódzkim w Poznaniu, skąd został powołany na stanowisko dyrek-

tora gabinetu Ministra Ziem Odzyskanych, którym był ówczesny wicepremier i I sekretarz PPR Władysław Gomółka. On to w kwietniu 1947 r. skierował W. Jaśkiewicza na stanowisko Wojewody Olsztyńskiego, które zajmował do października 1948 r. Pełniąc urząd wojewody, prof. W. Jaśkiewicz wykładał „Wstęp do nauk prawnych” i logikę na Studium Administracyjno-Prawnym – Filii Wydziału Prawa Uniwersytetu Toruńskiego.

W związku z tzw. nacjonalistycznym odchyleniem, zarzucanym Władysławowi Gomulce, Wiktor Jaśkiewicz – jako należący do kręgu jego współpracowników – został odwołany ze stanowiska Wojewody Olsztyńskiego i zatrudniony jeszcze przez Gomulkę jako minister w Ministerstwie Ziem Odzyskanych. Po aresztowaniu W. Gomulki, obawiając się losu swego szefa, prof. W. Jaśkiewicz przyjął propozycję przypadkowo spotkanego w Warszawie rektora Uniwersytetu Poznańskiego, prof. Kazimierza Ajdukiewicza, objęcia stanowiska dyrektora administracyjnego Uniwersytetu.

Objęcie tego stanowiska umożliwiło prof. W. Jaśkiewiczowi powrót do pracy naukowej i dydaktycznej. Dzięki powrotowi do grona swoich dawnych mistrzów, takich jak prof. Czesław Znamierowski, i nowych przyjaciół, jak prof. Marian Zimmermann – włączył się ponownie w nurt rozwoju nauki prawa.

Już w 1950 r. obronił pracę doktorską pt. *Przebudowa ustroju administracyjnego w Polsce Ludowej*, poprosił o zwolnienie z pełnionej funkcji i objął stanowisko zastępcy profesora w Katedrze Prawa Administracyjnego – kierowanej przez prof. dra hab. Mariana Zimmermanna. Tytuł naukowy docenta otrzymał uchwałą CKK z 28 listopada 1955 r., stanowisko profesora nadzwyczajnego – uchwałą Rady Państwa z 13 grudnia 1962 r., a tytuł profesora zwyczajnego – uchwałą Rady Państwa z 28 grudnia 1968 r. W ramach Katedry Prawa Administracyjnego utworzono Zakład Prawa Pracy, przekształcony następnie w Katedrę Prawa Pracy w 1955 r.

Prof. W. Jaśkiewicz przyczynił się do powrotu w 1956 r. na Uniwersytet dr Czesława Jackowiaka (późniejszego profesora prawa pracy, dziekana Wydziału Prawa na UMK i rektora Uniwersytetu Gdańskiego), który zwolniony w 1950 r. z przyczyn politycznych, wykonywał w owych latach zawód adwokata i posiadał już znaczący dorobek naukowy w zakresie prawa pracy.

W 1974 r. został powołany na stanowisko dyrektora Instytutu Administracji i Zarządzania, w skład którego wchodziły zakłady: Prawa Pracy, Prawa Administracyjnego, Prawa Finansowego, Prawa Rolnego oraz Organizacji i Zarządzania.

Przez okres dwóch lat (1961-1963) prowadził wykłady w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu, gdzie został wybrany na stanowisko dziekana na dwuletnią kadencję.

Pod kierownictwem prof. W. Jaśkiewicza ponad 300 magistrantów na UAM, 30 na Wyższej Szkole Ekonomicznej i 50 na Uniwersytecie Podlaskim uzyskało dyplom ukończenia studiów.

Przedmiotem zainteresowań badawczych prof. dra Wiktora Jaśkiewicza była wówczas bardzo ważna problematyka prawna zatrudnienia na podstawie pozaumownej, w tym zwłaszcza w ramach spółdzielczego stosunku pracy. Owocem tego zainteresowania były dwie monografie (*Prawny stosunek pracy w spółdzielniach pracy*, Warszawa 1955, ss. 231; *Sytuacja pracowni-*

cza członka spółdzielni pracy w prawie PRL, Warszawa 1968 r. ss. 195). Kolejnym nurtem zainteresowań badawczych była problematyka stosunków służbowych, których efektem były artykuły, referaty oraz dwie monografie książkowe: *Studia nad sytuacją prawną pracowników państwowych*, Poznań 1961, Wydawnictwo UAM oraz *Studia nad sytuacją prawną pracowników państwowych. Socjalistyczna służba państwowa. PRL – ZSRR*, Poznań 1966). Obie monografie poświęcone służbie cywilnej utrwaliły pozycję prof. W. Jaśkiewicza jako wybitnego specjalisty z zakresu tej problematyki.

Na dorobek naukowy prof. Wiktora Jaśkiewicza składają się nie tylko wymienione wyżej cztery monografie, podręcznik i liczne artykuły i studia, lecz także znaczna liczba ocen dorobku naukowego w postaci recenzji prac doktorskich, habilitacyjnych oraz opinii w sprawie nadania tytułu profesora młodszemu kolegom.

Wśród wypromowanych przez prof. W. Jaśkiewicza doktorów, kilku zajmuje stanowiska profesorów prawa pracy. Kierowana przez prof. Wiktora Jaśkiewicza Katedra wyróżniała się aktywnością naukowo-badawczą. Przejawem tej aktywności były nie tylko indywidualne publikacje pracowników Katedry, lecz także, napisany z inicjatywy prof. W. Jaśkiewicza wspólnie z Czesławem Jackowiakiem i niżej podpisanym, najpierw skrypt *Prawo pracy* (wydawany w 1963 r. przez Wydawnictwo UAM), a następnie kilkakrotnie wznawiany podręcznik *Prawo pracy – zarys wykładu*, który miał cztery wydania: I – Warszawa 1967, PWN ss. 488; II – Warszawa 1970, PWN ss. 415; III – Warszawa 1980, ss. 498, IV - Warszawa 1985, ss. 540). Za podręcznik ten autorzy otrzymali nagrodę Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w 1971 r. (II stopnia) i Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w 1981 r. (I stopnia).

Wyrazem uznania dla prof. W. Jaśkiewicza jako specjalisty z zakresu prawa pracy było powierzenie Mu zorganizowania II Konferencji Katedr i Zakładów Prawa Pracy, która odbyła się w Ośrodku UAM w Kołobrzegu w 1967 r.

W latach 1970-1974 r. zostało Mu powierzzone przez Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego zorganizowanie pierwszego w Polsce stacjonarnego studium doktoranckiego z zakresu prawa pracy, w którym uczestniczyło ponad 11 osób. Absolwentami tego studium jest kilkunastu doktorów, z których 3 zajmuje stanowiska profesorów na UAM (prof. dr hab. Andrzej Chobot), UMK (prof. dr hab. Grzegorz Goździewicz) i Uniwersytecie Gdańskim (prof. dr hab. Urszula Jackowiakowa).

Wyrazem uznania dla aktywności naukowej prof. Wiktora Jaśkiewicza było powierzenie Mu opracowania i wygłoszenia referatów na V i VI Międzynarodowych Kongresach Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego w Lyonie (1963) i Sztokholmie (1966).

Prof. W. Jaśkiewicz cieszył się nie tylko uznaniem w środowisku specjalistów prawa pracy, lecz także w szerszym gronie, czego wyrazem był dwukrotny wybór w skład Komitetu Nauk Prawnych PAN.

Prof. W. Jaśkiewicz uczestniczył także aktywnie w pracach legislacyjnych dotyczących przygotowania kodeksu pracy oraz ustaw dotyczących stosunków pracy w służbach publicznych.

Wyrazem uznania dla Jego dorobku w zakresie stosunków służbowych było powierzenie Mu opracowania syntezy socjalistycznego prawa służby państwowej przez prof. Franza Meyera – redaktora wielotomowego wydawnictwa *Recht und System des öffentlichen Dienstes* (Nomos Verlag, Baden-Baden 1973).

Gdy w 1982 r. prof. Wiktor Jaśkiewicz przechodził w stan spoczynku, założona przez Niego Katedra Prawa Pracy (w której w latach pięćdziesiątych zatrudnionych było trzech pracowników naukowo-badawczych), zatrudniała 4 samodzielnych pracowników naukowych i 4 pracowników pomocniczych. Przez okres dwóch lat prof. Jaśkiewicz prowadził jako profesor kontraktowy zajęcia dydaktyczne w niepełnym wymiarze godzin. Po zgonie Małżonki Profesora (w 1984 r.) przeniósł się On do swych rodzinnych stron na Podlasie, gdzie ponownie ożenił się i zamieszkał w Augustowie.

Przebywając na Podlasiu nawiązał kontakt z Uniwersytetem w Białymstoku, w którym na propozycję prof. dra Andrzeja Stelmachowskiego – kierownika Katedry Zespołowej Prawa Cywilnego Uniwersytetu w Białymstoku, podjął się prowadzenia zajęć na tym Uniwersytecie w latach 1988-1994 r. i kierował tamże Zakładem Prawa Pracy. Wyksztalił nie tylko ponad 50 magistrów, lecz wspierał rozwój tamtejszej młodej kadry, pozbawionej stałej opieki naukowej.

Wspominając dokonania naukowe śp. prof. Wiktora Jaśkiewicza nie sposób nie wspomnieć szczególnych cech jego osobowości, takich jak Jego nieczęsto spotykana powszechna życzliwość, optymizm oraz łatwość nawiązywania kontaktów międzyludzkich.

Prof. Wiktor Jaśkiewicz pozostanie w naszej pamięci nie tylko jako wybitny prawnik, świetny organizator życia zbiorowego, lecz także jako artysta obdarzony talentem malarskim, którego owoce zdobią dzisiaj niejednen dom osób z naszego środowiska.

Włodzimierz Piotrowski